

Інвестиційний потенціал регіонів України у часі воєнного стану

Квак В. В.¹, Квак С. А.², Вільчинська О. М.³, Марець О. Р.⁴

Опубліковано	Секція	УДК
27.11.2023	Право	353

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10212934>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. Однією з важливих проблем у часі війни в Україні є формування стимулів для інвестиційної діяльності, щоб забезпечити відбудову економіки. Важливою проблемою виступає теоретичне обґрунтування критеріїв ефективності інвестиційних витрат, взаємозв'язку і взаємозумовленості капітальних вкладень і структурних зрушень в економіці, визначення пріоритетів у галузевій структурі інвестицій, а також у середині основних народногосподарських сфер: основного виробництва, виробничої і соціальної інфраструктури.

Ситуація, яка склалася сьогодні в Україні значно ускладнює інвестиційну діяльність, тому необхідно: розробити адекватний, придатний для ринкових відносин інвестиційний механізм як для воєнного так і післявоєнного стану, органічно поєднати форми приватного та державного інвестування, оптимізувати взаємозв'язки між різними суб'єктами інвестиційної діяльності, розробити відповідної законодавчо-нормативної бази та інші заходи, які регламентують інвестиційний процес, як на рівні окремої фірми, компанії або галузі, так і на рівні національної економіки в цілому. Узагальнено поняття інвестицій, інвестиційна діяльність, інвестиційний потенціал. Визначено інвестиційний потенціал для відновлення регіонів України, що постраждали внаслідок війни.

Ключові слова: інвестиція, інвестиційна діяльність, види інвестицій, інвестиційний потенціал регіону, індикатори інвестиційної діяльності.

Investment potential of the regions of Ukraine during the time of marital state

Abstract. Until the end of the war, such an Agency can coordinate separate infrastructure projects for the restoration of infrastructure after the end of the war.

One of the important problems during the war in Ukraine is the formation of incentives for investment activities to ensure the reconstruction of the economy. An important problem is the theoretical substantiation of the criteria for the effectiveness of investment costs, the

¹ кандидат юридичних наук, ЗВО «Львівський університет бізнесу та права», <https://orcid.org/0000-0002-0675-8723>

² кандидат економічних наук, Львівський національний університет імені Івана Франка, <https://orcid.org/0000-0001-5104-0617>

³ кандидат економічних наук, Львівський національний університет імені Івана Франка, <https://orcid.org/0000-0002-4544-4751>

⁴ кандидат економічних наук, Львівський національний університет імені Івана Франка, <https://orcid.org/0000-0002-4044-7443>

relationship and interdependence of capital investments and structural changes in the economy, the determination of priorities in the sectoral structure of investments, as well as in the middle of the main national economic spheres: primary production, production and social infrastructure.

The article systematizes the concept of investment activity. It was determined that specific indicators of the information support system of investment activities are formed at the expense of both external and internal sources of information. We see that the amount of investments in the economy of Ukraine during 2015-2021 gradually increased.

Cyprus especially stands out among other countries, the amount of investments from which in 2021 amounted to 19,469.56 million dollars. USA, which is equal to almost a third of all investments in the economy of Ukraine, and this ratio has been observed during the seven years under review. Such huge indicators are conditional, since Cyprus is an offshore zone that many Ukrainian and other entrepreneurs working in Ukraine use for financial transactions. That is, the capital earned in Ukraine is registered at a company in Cyprus, and then, returning to Ukraine, is formally included in the amount of foreign investments. Having studied investments in various spheres, we can conclude that the most attractive sphere of investment during the studied period is industry, among which the most attractive are the production of food products, beverages and tobacco products and metallurgical production, the production of finished metal products - 4179 and 4100 million dollars . USA respectively as of 2021.

A matrix of raw data was created for the calculation of integral indices of investment by region during and after the war according to the following indicators: capital investment in residential buildings, non-residential buildings, engineering structures, machines, equipment and inventory, vehicles, land, long-term biological assets of crop and animal husbandry, as well as the index of suffering of regions during the war. Indices of injury during the war were formed by experts and the obtained indicator has a normalized range of change.

According to the conducted analysis, we can see that the integrated index of investment is low for the areas that were more affected and suffer from military operations. This is quite understandable, since these areas are in immediate danger. Conversely, for the post-war period, the index of these areas is much higher. This is due to the need to restore civil, transport, industrial infrastructure, help the population, etc., which will require significant amounts of investment in such regions.

For areas that are not in combat zones, the index is either almost unchanged or decreasing. This can be explained by the fact that part of the investments that could have been made in these regions will benefit the affected areas.

In matters of post-war reconstruction, finding and attracting resources to restore the economy, infrastructure, and industry will become an urgent issue. The main sources of such resources will obviously be mostly long-term loans, to a lesser extent grants from Western countries, private investments, as well as financial assistance through the funds of international organizations, in particular the UN, but for targeted programs related to humanitarian aid, demining and reconstruction of populated areas

Even before the end of the war, it is advisable to create a centralized body that can coordinate the planning and financing of the reconstruction of the infrastructure. Its goal should be effective coordination of donors and investors, joint approval of infrastructure projects with the Ukrainian side and support of the process of their implementation. Until the end of the war, such an Agency can coordinate separate infrastructure projects for the restoration of critical infrastructure, centrally collect information on the damage caused and prepare a plan for the reconstruction of the infrastructure, the implementation of which should begin immediately after the end of the war.

Keywords: investment, investment activity, types of investment, investment potential of the region, indicators of investment activity.

Вступ

Однією з важливих проблем у часі війни в Україні є формування стимулів для інвестиційної діяльності, щоб забезпечити відбудову економіки. Важливою проблемою виступає теоретичне обґрунтування критеріїв ефективності інвестиційних витрат, взаємозв'язку і взаємозумовленості капітальних вкладень і структурних зрушень в економіці, визначення пріоритетів у галузевій структурі інвестицій, а також у середині основних народногосподарських сфер: основного виробництва, виробничої і соціальної інфраструктури.

Ситуація, яка склалася сьогодні в Україні значно ускладнює інвестиційну діяльність, тому необхідно: розробити адекватний, придатний для ринкових відносин інвестиційний механізм як для воєнного так і післявоєнного стану, органічно поєднати форми приватного та державного інвестування, оптимізувати взаємозв'язки між різними суб'єктами інвестиційної діяльності, розробити відповідної законодавчо-нормативної бази та інші заходи, які регламентують інвестиційний процес, як на рівні окремої фірми, компанії або галузі, так і на рівні національної економіки в цілому.

Об'єкт дослідження – інвестиційна діяльність як економічне явище з позитивними наслідками.

Мета – дослідження і прогнозування інвестиційної діяльності в Україні та її областях.

Мета досягається шляхом розгляду наступних важливих завдань:

а) поняття інвестиційного процесу в сучасних умовах, види інвестицій, способи та етапи здійснення інвестиційних рішень, джерела інвестування на сучасних підприємствах України;

б) існуючі методи оцінки інвестиційних процесів;

в) сучасні підходи до прогнозування інвестиційної діяльності.

Завдання роботи полягає в проведенні статистичного аналізу, в результаті якого будуть виявлені особливості, форми, тенденції інвестиційної діяльності, а також в прогнозуванні даних на майбутні періоди.

Ефективна діяльність підприємства в довгостроковій перспективі, забезпечення високих темпів їх розвитку та підвищення конкурентоспроможності в умовах нестабільної економіки значною мірою визначаються рівнем їхньої інвестиційної активності і діапазоном інвестиційної діяльності. У зв'язку з цим актуальним стає ретельне планування і прогнозування інвестиційного процесу на підприємствах. Важливим є вивчення зарубіжного досвіду в галузі інвестування в умовах високих ризиків, регулювання інвестиційної діяльності та визначення ефективності інвестицій. Крім того, необхідно знайти найбільш прийнятні способи застосування цього досвіду в умовах воєнного стану України.

Інформаційними джерелами є статистичні матеріали Державної служби статистики та Національного банку України.

Результати

Законом України «Про інвестиційну діяльність» від 18 вересня 1991 р. було визначено, що інвестиції - це всі види майнових та інтелектуальних цінностей, які вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті яких утворюється прибуток або досягається соціальний ефект. До таких цінностей відносяться: грошові кошти, цільові банківські вклади, паї, акції та інші цінні папери, рухоме і нерухоме майно; майнові права, пов'язані з авторським правом, досвідом або іншими видами інтелектуальних цінностей; сукупність технічних, технологічних, комерційних та інших знань, оформлених у вигляді технічної документації, навиків та виробничого досвіду, необхідного для організації тої чи іншої діяльності в сфері

виробництва, але не запатентованої (ноу-хау), права користування землею, водою, ресурсами, будівлями, спорудами, обладнанням, а також інші майнові права. Інвестиції на оновлення основних фондів також здійснюються у формі капітальних вкладень [4].

Здійснення витрат у поточний період передбачає набуття суб'єктом інвестування певних інвестиційних об'єктів, використання яких дозволяє отримати вигоди у майбутньому. Цей процес відображається поняттям "інвестиційна діяльність", особливості якого значною мірою зумовлені характером діяльності суб'єктів господарювання.

Під інвестиційною діяльністю (інвестуванням) у статистиці розуміють сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб та держави щодо реалізації інвестицій.

Перехід до стабілізації та зростання основних показників розвитку економіки, забезпечення пристосування виробництва до вимог ринку безпосередньо залежать від інвестиційної діяльності підприємств.

Конкретні показники системи інформаційного забезпечення інвестиційної діяльності формуються за рахунок як зовнішніх, так і внутрішніх джерел інформації.

Таблиця 1

Основні форми державного статистичного спостереження за інвестиційною діяльністю [5]

№ п/п	Найменування форми, індекс, періодичність	Розділ
1.	Звіт про капітальні інвестиції (12. 12. 2001 № 491), 2-інвестиції, квартальна	1. Капітальні інвестиції. 2. Інвестиції в основний капітал за видами основних засобів. 3. Капітальні інвестиції за джерелами фінансування. 4. Інвестиції в основний капітал за видами економічної діяльності.
2.	Звіт про інвестиції в основний капітал (капітальні вкладення) (03. 12. 2003 № 431), 1-інвестиції, річна	1. Інвестиції в основний капітал за видами робіт і витрат. 2. Інвестиції в основний капітал на охорону навколишнього природного середовища і раціональне використання природних ресурсів. 3. Інвестиції в основний капітал за видами будівель і споруд. 4. Відтворювальна структура інвестицій в основний капітал за видами економічної діяльності
3.	Звіт про іноземні інвестиції в Україну (07. 12. 2001 № 487), 10-зез, квартальна	I. Прямі інвестиції. II. Портфельні інвестиції
4.	Звіт про інвестиції з України в економіку країн світу (15. 10. 2003 № 343), 13-зез, квартальна	I. Прямі інвестиції. II. Портфельні інвестиції
5.	Звіт підприємства про реалізацію	I. Інформація про інвестиційний проект. II. Надходження інвестицій.

інвестиційного проекту в спеціальній (вільній) економічній зоні або на території пріоритетного розвитку (Об. Об. 2002 № 408), 1-ІП, квартальна	III. Освоєння інвестицій та введення в дію потужностей об'єктів, потужностей. IV. Результати освоєння інвестиційного проекту. V. Розрахунки з бюджетом.
--	---

Узагальнюючи вищезазначене можемо сказати, що використання всіх цих показників, дозволяє створити на кожному підприємстві цілеспрямовану систему інформаційного забезпечення для аналізу інвестиційної діяльності.

Необхідність залучення прямих іноземних інвестицій в умовах формування глобального економічного простору зумовлена такими причинами: недостатністю внутрішніх ресурсів і заощаджень, незначним обміном управлінським досвідом, сучасними технологіями, патентами, ноу-хау, ліцензіями, а також прагненням доступу до зовнішніх ринків.

Можна оцінити суми і тенденції інвестування в економіку України в розрізі країн-інвесторів. У п'ятірку країн, які найбільше інвестують в економіку України – це Кіпр, Нідерланди, Швейцарія, Велика Британія, Німеччина (станом на 2021 рік).

Особливо виділяється серед інших країн Кіпр, сума інвестицій з якого у 2021 році склала 19469,56 млн. дол. США, що дорівнює майже третині усіх інвестицій в економіку України, і таке співвідношення спостерігається впродовж розглянутих семи років. Такі величезні показники є умовними, оскільки Кіпр є офшорною зоною, яку багато українських і інших підприємців, які працюють в Україні, використовують для фінансових операцій. Таким чином можна пояснити значну частину інвестицій і з Нідерландів, які в 2021 році склала 13440,36 млн. дол. США, або 21% від загального обсягу прямих інвестицій. Як офшор використовуються Нідерландські Антильські острови. В менших обсягах, але й Британські Віргінські острови, які є офшорною зоною, імовірно пояснюють частину інвестицій з Великої Британії. Не слід виключати подібних ситуацій і в випадках інших країн.

Офшори мають неоднозначний вплив, оскільки часто їх використовують для приховування та "відмивання" доходів. З іншого боку існує думка, що офшорна компанія - це зручний інструмент для інвестицій у великий бізнес на батьківщині. Її перевагою є оптимізація податків, швидке і вільне розпорядження валютою без контролю з боку українського обслуговуючого банку, Нацбанку України, фіскальних інспекторів тощо. В будь-якому разі офшорні кошти складають велику частину інвестицій в Україну, що ускладнює оцінку рівня реального іноземного інвестування і скоріш має негативний вплив на економіку.

Незважаючи на це, такі країни як Австрія, Польща, Російська Федерація, США і інші також інвестували у довоєнний період значні кошти в економіку України, і дані за сім років говорять про тенденції до збільшення інвестування. Це свідчить про інвестиційну привабливість України, що безумовно позитивно відображається на економіці, оскільки інвестиції є стимулом національного господарства до розвитку.

Привабливість інвестиційного клімату зумовлює низка факторів, а саме:

- 1) вигідне географічне положення;
- 2) багатий природно-ресурсний потенціал;
- 3) розгалужена мережа транспортного сполучення;
- 5) конкурентні трудові ресурси;
- 6) висока ділова активність громадськості;
- 7) активізація транскордонного співробітництва;

8) зацікавленість влади у залученні інвестиційних ресурсів та забезпеченні сталого розвитку країни.

Далі можна порівняти обсяги інвестування з України та в її економіку (табл. 2).

Таблиця 2

Обсяг інвестицій в Україну та з України (млн.дол.США)

	Прямі іноземні інвестиції в економіку України	Прямі інвестиції з України
2015	46009	580
2016	47706	541
2017	47765	744
2018	46894	589
2019	54210	1743
2020	52091	907
2021	62131	295

Джерело: побудовано авторами на основі [5]

Отже, як можна бачити у таблиці 2.2, обсяги інвестицій з України значно менші за рівень іноземних прямих інвестицій. В середньому Україна інвестує 1,5% від суми іноземних інвестицій в її економіку. Обсяги прямих інвестицій з України у 2015 – 2018 роках значно не змінювались, тільки у 2017 році вирости на 37% порівняно з 2016 роком, але у 2018 році повернулися до рівня попередніх років. Вже у 2019 році ми бачимо сильний зріст обсягів інвестування до 1743 млн. дол. США, що майже в три рази більше за показник 2018 року. В наступні два роки відбувається стрімке падіння рівня інвестицій з України. Так, у 2020 році сума інвестицій була 907 млн. дол. США, тобто менше в два рази ніж в попередньому році. І в 2021 році показник опускається до 295 млн. дол. США, що складає 32,52% і 50,86% від рівня 2020 і 2015 років відповідно. Можна підсумувати, що інвестиції з України, які за сім розглянутих років то значно росли, то різко зменшувались, значно мінливіші ніж прямі іноземні інвестиції, обсяги яких за досліджуваний період показують поступове збільшення.

Отже, дослідивши вкладення інвестицій у різні сфери, можемо зробити висновок, що найпривабливішою сферою інвестування на протязі 2015-2021 року є промисловість. На протязі розглянутих семи років (окрім 2016) інвестиції в промисловість складала більш ніж третину від загального обсягу прямих іноземних інвестицій. В 2021 році інвестиції в промислові досягли 26922 млн. дол. США, що складає 43,3% від всіх інвестицій.

У промисловості на першому місці за обсягами вкладень стоїть переробна промисловість, серед якої найбільш привабливими є виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів і металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів – 4179 і 4100 млн. дол. США відповідно станом на 2021 рік. Загалом переробна промисловість отримала майже 25% від усіх прямих іноземних інвестицій. Далі за інвестиційною привабливістю іде оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 9676 млн. дол. США і 15% від сукупних інвестицій на 2021 рік.

На третє місце можна поставити дві галузі, які на протязі семи років отримують схожі об'єми інвестицій. Це фінансова та страхова діяльність і операції з нерухомим майном, в які у 2021 році було інвестовано 5770 і 5307 млн. дол. США відповідно.

Можна зауважити, що на ці чотири лідируючі види економічної діяльності припадає 76,7% усіх прямих іноземних інвестицій, а одна промисловість забирає майже половину.

Найменш привабливими для інвестування у нашій країні є освіта (21 млн. дол. США); охорона здоров'я; мистецтво і спорт (по 188 млн. дол. США); тимчасове розміщення й організація харчування (368 млн. дол. США) станом на 2021 рік. Проте важливо зазначити, що частина компаній зареєстровані не за місцем своєї діяльності, а в столиці. Це означає, що капітал інвестований в компанію, яка займається промисловістю в Львівській області, до прикладу, формально буде рахуватись як надходження до столиці, якщо юридична адреса цієї компанії знаходиться в Києві. Таким чином, вірогідно значна частина київських інвестицій фактично реалізується в інших областях України. Також можна зазначити, що серед загальної суми іноземних надходжень, які збільшуються, частка інвестицій в Київ впродовж останніх трьох років поступово зменшується. Це свідчить про децентралізацію інвестицій та їх пряму направленість в регіони, що може позитивно відобразитись на економіці останніх.

Після Києва за обсягом іноземних інвестицій ідуть області з великими розвиненими містами. Це Дніпропетровська, Донецька, Київська, Львівська, Полтавська, Одеська, Івано – Франківська, Харківська та Миколаївська області. Сукупні інвестиції в перелічені області складають на 2021 рік 26075,4 млн. дол. США, що становить 42% від всіх інвестицій в Україну а разом з Києвом – 82%. Тобто решті областей дістається зовсім незначна частина іноземних капіталів, що свідчить про необхідність приймати заходи щодо підвищення привабливості інвестиційного клімату таких регіонів.

У таблиці 3 наведено дані про капітальні інвестиції у розрізі активів за 2021 рік. Ця таблиця слугуватиме матрицею вихідних даних для розрахунку інтегральних індексів інвестування у розрізі регіонів під час та після війни.

Таблиця 3

Обсяг капітальних інвестицій у матеріальні активи за видами активів (тис. грн)

	будівлі житлові	будівлі нежитлові	інженерні споруди	машини, обладнання та інвентар	транспортні засоби	земля	довгострокові біологічні активи рослинництва та тваринництва	інші матеріальні активи	індекс постраждалості під час війни
Україна	33450294	45148189	82799905	102396101	36807834	1333178	3554743	11066637	0,6
Вінницька	649303	1609548	1309776	2870754	1766056	38020	158384	331479	0,5
Волинська	1176449	680263	997051	1604609	727069	4884	52947	106826	0,5
Дніпропетровська	425270	8429651	12000029	15785424	3607407	225756	75657	882591	0,8
Донецька	134005	1277470	6717296	5670400	1110807	2367	128166	426603	1
Житомирська	238400	517217	2009235	1931989	1104172	38798	67619	98716	0,3
Закарпатська	568444	469231	542161	1049097	316302	16510	3925	130309	0,1
Запорізька	72720	586591	3831578	5540198	883856	699	67635	535039	1
Івано-Франківська	1083719	1523355	764805	1521233	645857	10372	4153	4153	0,2
Київська	6928170	3407500	2331696	7167728	1501320	90637	1320613	287372	0,6
Кіровоградська	66277	540386	780856	1763674	429317	4153	19510	115494	0,6
Луганська	39137	353117	184290	1295970	281822	4153	11404	4153	1
Львівська	2218104	2087979	2772153	5221316	1728386	32678	79931	808763	0,3
Миколаївська	92403	447443	1272985	2197603	967603	2354	66276	120013	0,5
Одеська	2296733	2275726	1628284	4382515	1142502	37385	33818	407164	0,5
Полтавська	456197	986293	6093238	5098940	2397302	65603	151917	222692	0,5
Рівненська	672405	761870	450754	1081694	499185	10388	66857	86713	0,5
Сумська	312830	774809	599804	2106897	778089	14102	94889	98313	0,8
Тернопільська	1653525	619475	1001072	1492182	381820	4574	64936	96772	0,2
Харківська	2530721	1896279	1792267	4429710	1092845	48146	49028	495941	1
Херсонська	126925	394001	875166	1336770	479259	3118	84498	70292	1
Хмельницька	807223	1098314	1837184	2896685	728152	13121	128057	140954	0,2
Черкаська	454634	644606	1584022	2176471	555523	19366	400043	147264	0,5
Чернівецька	975453	491384	248306	364284	146146	19366	400043	57247	0,5
Чернігівська	212061	533664	951217	1612807	627763	9768	130678	71712	0,6
м. Київ	9259186	12742017	30224680	21797151	12909274	636190	286747	5126741	0,6

Джерело: побудовано авторами на основі [8]

Індекси постраждалості під час війни сформовані експертним шляхом і отриманий показник має нормований діапазон зміни [0; 1]. Індекс постраждалості розраховується два рази: як дестимулятор для періоду під час війни і як стимулятор для періоду після

війни, оскільки потерпілі території будуть наповнюватися інвестиціями для відновлення інфраструктури. Далі необхідно стандартизувати показники.

Тоді на основі отриманих даних можна розрахувати інтегральні індекси інвестування для періоду під час та після війни (табл. 4).

Таблиця 4

Інтегральні індекси інвестицій у регіони під час та після війни

	Інтегральний індекс під час війни	Інтегральний індекс після війни
Вінницька	0,426677	0,4255276
Волинська	0,3890061	0,3878567
Дніпропетровська	0,5405165	0,7376223
Донецька	0,3093669	0,5785623
Житомирська	0,4121406	0,2939635
Закарпатська	0,4250712	0,2473602
Запорізька	0,2752354	0,5444308
Івано-Франківська	0,4642589	0,3093425
Київська	0,620551	0,6906316
Кіровоградська	0,314326	0,3844065
Луганська	0,2220628	0,4912582
Львівська	0,5596205	0,4414434
Миколаївська	0,3514879	0,3503386
Одеська	0,4987019	0,4975525
Полтавська	0,4333011	0,4321517
Рівненська	0,3693476	0,3681982
Сумська	0,2872231	0,4843289
Тернопільська	0,4639552	0,3090389
Харківська	0,3921921	0,6613875
Херсонська	0,2354963	0,5046917
Хмельницька	0,4632719	0,3083556
Черкаська	0,3917755	0,3906261
Чернівецька	0,3911597	0,3900104
Чернігівська	0,328086	0,3981665
м.Київ	0,7762687	0,8463492

Джерело: побудовано авторами

Інтегральні індекси розраховувались шляхом множення інвестицій на відповідні ваги для кожного виду активу, після чого знаходимо суму отриманих скорегованих величин для кожної області. Ваги для видів активу формувались експертним шляхом так, щоб у сумі давали одиницю. Для наочності представлено стовпчикову індексів діаграму за даними таблиці (рис. 2).

Отже, ми бачимо, що для областей, які більше постраждали і страждають від військових дій, інтегральний індекс інвестування є низький. Це цілком зрозуміло, оскільки ці території знаходяться в безпосередній небезпеці. І навпаки, для післявоєнного часу індекс цих областей значно більший. Це зумовлюється необхідністю

відновлення цивільної, транспортної, промислової інфраструктури, допомоги населенню і т. п., що потребуватиме значних обсягів інвестицій в такі регіони.

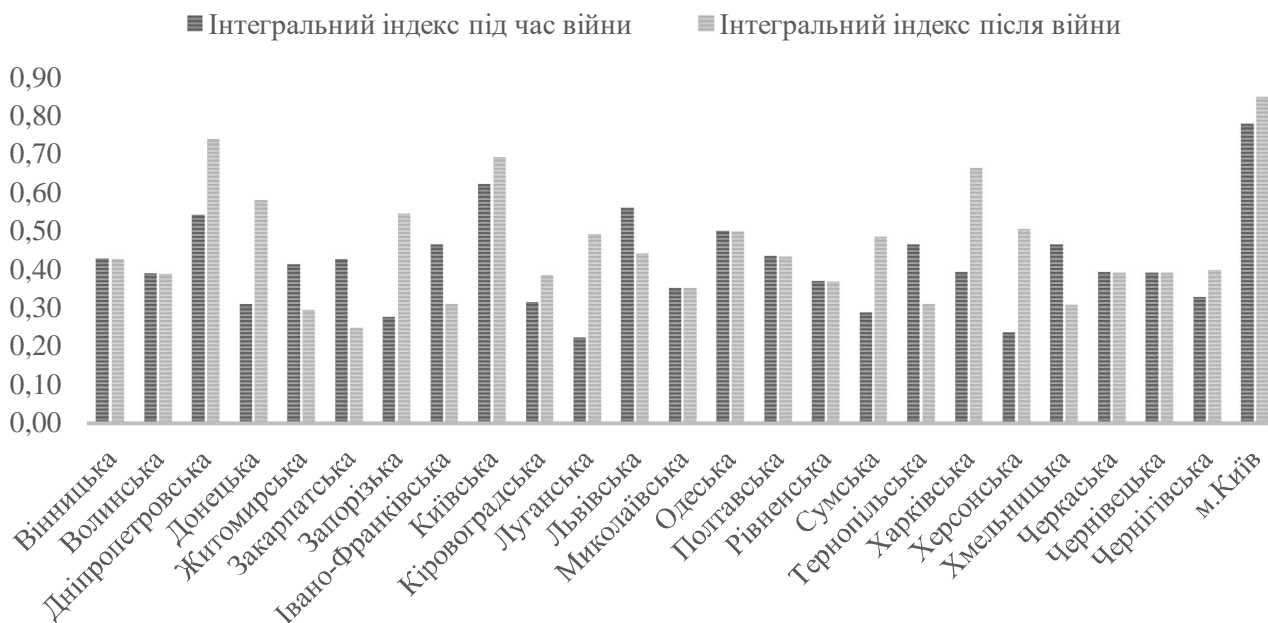

Рис. 2. Інтегральний індекс під час та після війни у регіонах України

Джерело: побудовано авторами

Для областей, які не знаходяться в зонах бойових дій індекс або майже не змінюється, або зменшується. Це можна пояснити тим, що частина інвестицій, які могли бути вкладені в ці регіони, підуть на користь постраждалих територій.

Висновки

У питаннях післявоєнної відбудови нагальним питанням стане пошук і залучення ресурсів для відновлення економіки, інфраструктури, промисловості. Головними джерелами таких ресурсів очевидно стануть здебільшого довгострокові кредити, меншою мірою гранти від західних держав, приватні інвестиції, а також фінансова допомога через фонди міжнародних організацій, зокрема ООН, але на цільові програми, пов'язані з гуманітарною допомогою, розмінуванням та відновленням населених пунктів. Основними завданнями на цей період стануть:

- Формування єдиного підсумкового документу, в якому будуть визначені масштаби втрат, обсяги допомоги, яка необхідна від інших країн, пріоритетність відновлення за секторами економіки (з конкретними цифрами, а не загальними фразами); Найбільш очевидними джерелами залучення коштів можуть бути МВФ, Світовий банк, ЄБРР, кредитні та грантові програми окремих держав.

- На деякі цільові національні програми можна залучати окремі держави, пропонуючи вигідні умови для інвестування, залежно від їхніх інтересів. Наприклад, у питаннях продовольчої безпеки звертатися до Китаю, Саудівської Аравії, Тунісу, Єгипту, Алжиру. У питаннях відродження ВПК - до Туреччини, Ірану, ОАЕ, Катару, Оману, у питаннях енергетичної інфраструктури - до ЄС та США тощо.

- Створення Міжнародного стабілізаційного фонду, у який країни перераховуватимуть кошти для післявоєнної відбудови. Дуже важливо, щоб цей фонд координував допомогу Україні, а Україна мала до нього доступ.

– Запуск переговорів з окремими країнами із претензією на щонайменше частину коштів РФ, заблокованих в іноземних юрисдикціях.

Ще до завершення війни доцільно створити централізований орган, який зможе координувати планування та фінансування відновлення інфраструктури. Його ціллю має бути ефективна координація донорів та інвесторів, спільне з українською стороною погодження інфраструктурних проектів та супроводження процесу їх втілення. До завершення війни таке Агентство може координувати окремі інфраструктурні проекти з відновлення критичної інфраструктури, централізовано збирати інформацію про завдані збитки та підготувати план реконструкції інфраструктури, реалізація якого має розпочатися одразу після закінчення війни.

Після завершення війни ціллю відновлення інфраструктури (передусім транспортної та енергетичної) має бути інтеграція України у спільний ринок ЄС, водночас будівництво нової промислової та телекомунікаційної інфраструктури має враховувати потенціал її залучення до глобальних ринків.

При цьому, важливо передбачити програми стимулювання інвестицій у створення виробництва кінцевої продукції з високою доданою вартістю, високотехнологічного виробництва, а також зменшення залежності від критичного імпорту (виробництво моторних палив, видобуток газу, нафту тощо). Водночас загалом варто підтримувати проекти, спрямовані на зниження залежності від використання викопного палива у відповідності до тенденцій ЄС, що буде особливо актуальним з урахуванням прогнозного балансу зовнішньої торгівлі товарами.

Список використаних джерел

1. Єлейко Я.І., Єлейко О.І. Інвестиції, ризик, прогноз. – Львів: Львівський банківський інститут Національного банку України, 2006. – 176 с.
2. Міжнародні Стандарти Фінансової Звітності. Редакція від 12.03.2013. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_010
3. Пересада А. А. Управління інвестиційним процесом. - К.: Лібра, 2012.- 472 с.
4. Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>
5. Офіційний веб-портал Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.
6. Офіційний веб-портал Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/>
7. Офіційний веб-портал Міністерства юстиції України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://minjust.gov.ua/>